

Sygn. akt III KK 23/15

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Jacek Sobczak

SSN Józef Szewczyk (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie M. M.

skazanego z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb.

z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 lutego 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 września 2014 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 26 listopada 2013 r. adwokat P. M. został wyznaczony obrońcą z urzędu oskarżonego M. M. (k. 508).

Wyrokiem z dnia 19 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w R. uznał oskarżonego M. M. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz z art. 263 § 2 k.k. i za to skazał go na karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Od powyższego wyroku apelację złożył między innymi obrońca oskarżonego M. M. (k. 1106-1111).

W trakcie rozprawy przed Sądem Apelacyjnym w dniu 4 września 2014 r., adw. P. M. wniósł o zasądzenie na jego rzecz wynagrodzenia za obronę z urzędu oskarżonego M. M. w postępowaniu odwoławczym oświadczając, że nie została opłacona w części, ani w całości oraz o zwrot kosztów przejazdu, przedkładając jednocześnie spis niezbędnych wydatków opatrzony datą 4 września 2014 r. (k. 1295-1296, 1321, 1351, 1290-1294).

Wyrokiem z dnia 9 września 2014 r., Sąd Apelacyjny zaskarżony wyrok utrzymał w mocy uznając apelacje za oczywiście bezzasadne oraz zasądził na rzecz adw. P. M. kwotę 738 zł, w tym 23 % VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej wykonanej w postępowaniu odwoławczym wobec oskarżonego M. M. Ponadto zwolnił skazanego z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych postępowania odwoławczego (k. 1301).

Pismem z dnia 9 września 2014 r. obrońca z urzędu skazanego M. M. wniósł o zwrot niezbędnych wydatków w kwocie 190,56 zł poniesionych przez niego w związku z przyjazdem w dniu 4 września 2014 r. na rozprawę odwoławczą przed Sądem Apelacyjnym z siedziby kancelarii w R., według przedłożonego do akt sprawy spisu oraz o zwolnienie, we wskazanym zakresie, skazanego M. M. od ponoszenia kosztów procesu (k. 1307).

Postanowieniem z dnia 17 września 2014 r. Sąd Apelacyjny wniosku obrońcy o zwrot niezbędnych wydatków nie uwzględnił. W uzasadnieniu stwierdził, że żądanie zwrotu kosztów przejazdu z miejscowości, gdzie znajduje się siedziba kancelarii wnioskodawcy, do siedziby Sądu Apelacyjnego jest nieuzasadnione, gdyż nie można zaliczyć ich do „niezbędnych udokumentowanych wydatków” obrońcy w świetle § 19 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, za takie bowiem nie mogą być uznane wydatki związane z przyjazdem obrońcy w sytuacji, gdy nie skorzystał on z ustanowionej w przepisie art. 84 § 2 k.p.k. możliwości złożenia wniosku o zwolnienie go z obowiązków dokonania czynności procesowej z zakresu obrony w sytuacji, gdy czynność miała być dokonana poza siedzibą kancelarii obrońcy z urzędu. Jeśli więc mający taką możliwość obrońca z takim wnioskiem nie wystąpił i podjął decyzję o swym osobistym udziale w rozprawie

odwoławczej, tym samym zdaniem Sądu zdecydował także i o tym, że to on z przyznanego mu wynagrodzenia za uczestnictwo w rozprawie odwoławczej pokryje koszty dojazdu na tę rozprawę (k. 1312).

Od powyższego postanowienia kasację na korzyść M. M. wniósł Prokurator Generalny, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k., art. 537 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 572 k.p.k., zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 616 § 2 k.p.k. w zw. z art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. § 19 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461), polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, iż warunkiem uznania wydatków adwokata za niezbędne w rozumieniu powołanych przepisów, w przypadku realizacji czynności poza miejscem zamieszkania lub siedziby obrońcy z urzędu, jest złożenie wniosku o wyznaczenie innego obrońcy, o którym mowa w art. 84 § 2 zd. 2 k.p.k. oraz jego nieuwzględnienie, w wyniku czego doszło do niezasadnej odmowy zwrotu wydatków w kwocie 190,56 zł poniesionych przez obrońcę z urzędu w związku z realizacją czynności w Sądzie Apelacyjnym i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Zgodnie z treścią art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 635 ze zm.) koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu ponosi Skarb Państwa. W § 19, wydanego na mocy delegacji zawartej w ust. 2 powołanego artykułu, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) wskazano zaś, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, o których mowa jest w rozdziałach 3-5 rozporządzenia, oraz niezbędne, udokumentowane wydatki

adwokata. Bezspornym jest zatem, że na koszty nieopłaconej pomocy prawnej składają się dwa elementy, tj. opłata za czynności, zasądzana według stawek taryfowych, będąca w istocie wynagrodzeniem adwokata za czynności bezpośrednio związane z udzieleniem pomocy prawnej stronie, dla której został on wyznaczony oraz niezbędne, udokumentowane wydatki. Przyznanie adwokatowi zwrotu poniesionych przezeń wydatków wymaga przy tym ustalenia, że wydatki te były „niezbędne”, jak również należycie „udokumentowane”.

Odnosząc powyższe rozważania natury ogólnej do realiów rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że w świetle załączonych do akt sprawy dokumentów w postaci spisu niezbędnych wydatków z dnia 4 września 2014 r. wraz z załącznikami do pisma (k. 1290-1294), prawidłowość i rzetelność udokumentowania przez obrońcę adw. P. M. poniesionych przezeń wydatków w kwocie 190,56 zł, związanych z dojazdem na rozprawę apelacyjną przed Sądem Apelacyjnym z miejscowości R., w którym siedzibę ma jego kancelaria, nie budzi wątpliwości.

Mając na uwadze zastosowane w § 19 rozporządzenia rozróżnienie części składowych kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, nieuprawnione było przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że obrońca M. M., wnosząc środek odwoławczy na jego rzecz do sądu, którego siedziba mieściła się w miejscowości innej niż siedziba jego kancelarii, niejako liczył się z poniesieniem stosownych wydatków z tego tytułu. Powyższe stanowisko prowadzi bowiem w konsekwencji do uznania, że z kwoty zasądzonej tytułem „opłaty” za udzielenie pomocy prawnej, obrońca ten powinien być ponosić wydatki, które okazały się niezbędne dla należytego wywiązania się z nałożonego nań obowiązku, podczas, gdy – jak już powyżej wskazano - opłata określona w § 19 pkt 1 rozporządzenia, nie obejmuje tych wydatków. Nietrafne jest przy tym wiązanie warunku w postaci niezbędności wydatków poniesionych przez obrońcę z urzędu wynikających z udziału przez niego w czynnościach procesowych, do których był uprawniony, z uprzednim złożeniem przez niego wniosku przewidzianego w art. 84 § 2 zd. 2 k.p.k. i jego nieuwzględnienia przez organ procesowy. To bowiem w gestii ustanowionego obrońcy z urzędu powinna leżeć ocena, czy zamierza on uczestniczyć osobiście w czynności procesowej przeprowadzanej poza jego siedzibą lub miejscem zamieszkania, czy też skorzystać z możliwości przewidzianej w art. 84 § 2 zd. 2 k.p.k. W uchwale 7

sędziów z dnia 30 września 2014 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd zgodnie, z którym *skoro sposób wykonywania obrony należy do suwerennej decyzji obrońcy, a w aktualnym stanie prawnym wystąpienie z wnioskiem, o którym mowa w art. 84 § 2 zd. 2 k.p.k., jest prawem, a nie powinnością obrońcy, zatem niezłożenie takiego wniosku przed dokonaniem czynności w miejscowości innej niż siedziba lub miejsce zamieszkania obrońcy nie może powodować uznania, iż poniesione przezeń z tytułu tej czynności wydatki nie były "niezbędnymi"* (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2014 r., I KZP 15/14, OSNKW 2014/10/73).

Dlatego, Sąd Apelacyjny, uznając że adwokat P. M. był należycie umocowany do prowadzenia na etapie postępowania apelacyjnego obrony z urzędu oskarżonego M. M., zobowiązany był ustalając koszty nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w orzeczeniu kończącym postępowanie, a następnie w orzeczeniu wydanym w trybie art. 626 § 2 k.p.k., przyznać temu obrońcy nie tylko opłatę w stawkach określonych w § 19 pkt 1 rozporządzenia, ale ponadto dokonać rekompensaty poniesionych przez niego wydatków, które zostały w sposób należyty przez niego udokumentowane i miały charakter wydatków "niezbędnych" (§ 19 pkt 2 rozporządzenia).

Podsumowując, doszło w tej sprawie do rażącej obrazę przepisów prawa procesowego, wskazanych w skardze Prokuratora Generalnego, która miała istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2014 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, w toku którego Sąd uniknie uchybień będących podstawą uwzględnienia kasacji.

Kierując się powyższą argumentacją Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.